

Тема 11. Аналіз виробництва продукції тваринництва

ЗМІСТ

1. Завдання і джерела даних аналізу	1
2. Аналіз валового виробництва продукції тваринництва	1
3. Аналіз виконання плану поголів'я тварин	3
4. Аналіз продуктивності тварин	4
5. Аналіз економічної ефективності використання виробничого потенціалу тваринництва та резерви її підвищення	5

1. Завдання і джерела даних аналізу

Основними завданнями аналізу є:

- оцінка досягнутого рівня та виконання планового виробництва;
- виявлення причин зміни кількісних і якісних показників виробництва продукції та недоліків в роботі;
- пошук можливостей нарощування виробництва продукції, поліпшення її асортименту і якості і на основі цього підвищення використання наявних можливостей і ролі тваринництва в економіці підприємств.

Джерелами інформації є відповідні форми річного звіту підприємства: Виробництво і реалізація сільськогосподарської продукції, затрати на основне виробництво; відповідні таблиці плану соціально-економічного розвитку підприємства і робочі таблиці до нього, статистична звітність, дані бухгалтерського і оперативного-технічного обліку, різна довідкова література тощо.

[*Повернутися до змісту*](#)

2. Аналіз валового виробництва продукції тваринництва

Виконання плану по виробництву продукції тваринництва у фізичній вазі аналізується по кожному її виду як у цілому по господарству, так і по окремій фермі. З цією метою фактичні дані по виробництву продукції порівнюють із плановими. Фактичні дані відображаються у річному звіті, планові — у бізнес-плані або соціально-економічному плані розвитку господарства. Для оперативного аналізу використовуються дані первинного й аналітичного бухгалтерського обліку.

Для більш повної оцінки результатів діяльності тваринницької галузі вивчається динаміка виробництва продукції за 5—10 років. Результати аналізу оформляються так само, як і в рослинництві.

Дані про темпи приросту і виробництво продукції на 100 га сільгоспугідь порівнюють з даними інших господарств однакової спеціалізації, а також із середніми показниками району або області.

У процесі подальшого аналізу з'ясовують причини зміни обсягу отриманої продукції тваринництва, який залежить від поголів'я і продуктивності тварин, забезпеченості худоби кормами і приміщеннями, раціонів годівлі, породності тварин, умов їхнього змісту. Поголів'я ($П$) і продуктивність тварин ($ПР$) безпосередньо впливають на обсяг виробництва продукції і знаходяться з ним у функціональній залежності. Всі інші фактори впливають опосередковано (рис. 1).

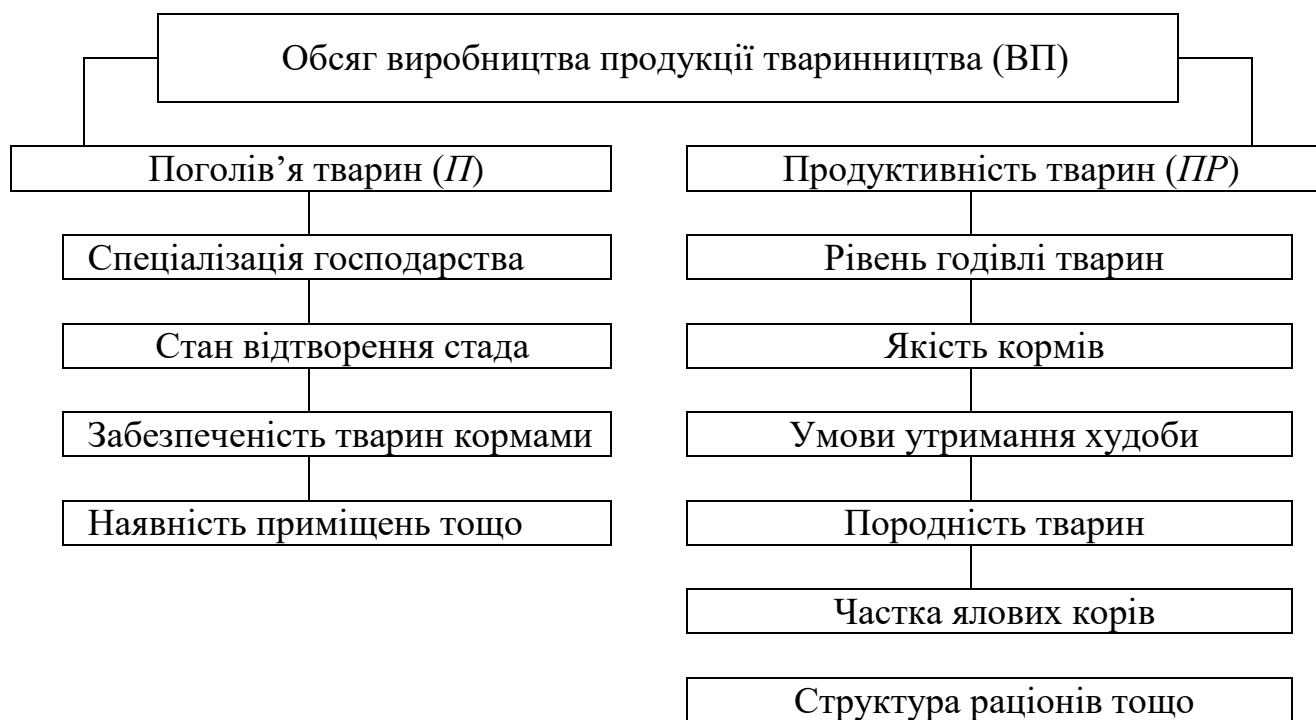

Рис. 8.1. Структурно-логічна модель факторного аналізу обсягу виробництва продукції тваринництва

Відповідно до цієї схеми в першу чергу потрібно розрахувати вплив поголів'я і продуктивності тварин на обсяг виробництва продукції. Оскільки ці фактори знаходяться у функціональній залежності з обсягом виробництва продукції ($ВП = П * ПР$), для визначення ступеня їхнього впливу можна використовувати будь-який спосіб детермінованого аналізу.

1. виробництво продукції планове (базисне):

$$ВП_0 = П_0 * ПР_0;$$

2. виробництво продукції умовне:

$$ВП_{ум} = П_1 * ПР_0;$$

3. виробництво продукції фактичне:

$$ВП_1 = П_1 * ПР_1;$$

4. зміна виробництва продукції тваринництва загальна:

$$\Delta ВП_{заг} = П_1 * ПР_1 - П_0 * ПР_0$$

5. зміна виробництва продукції тваринництва за рахунок зміни поголів'я:

$$\Delta ВП_П = П_1 * ПР_0 - П_0 * ПР_0$$

6. зміна виробництва продукції тваринництва за рахунок зміни

продуктивності худоби:

$$\Delta ВП_{ПР} = П_1 * ПР_1 - П_1 * ПР_0$$

Аналогічні розрахунки проводяться по кожному виду продукції тваринництва в цілому по господарству і по кожній фермі.

Результати розрахунку дозволяють з'ясувати, який фактор позитивно вплинув на обсяг виробництва продукції, а який — негативно, який з них є основним, а який — другорядним, якому з них варто приділити основну увагу при більш поглибленому аналізі

[Повернутися до змісту](#)

3. Аналіз виконання плану поголів'я тварин

При аналізі валової продукції тваринництва одним із важливих показників її обсягу є середнє поголів'я продуктивних тварин. Воно визначається відношенням кількості кормоднів до календарної кількості днів у періоді (рік — 365 днів).

Середньорічне поголів'я тварин залежить від кількості вихідного поголів'я і обороту стада тварин. Під *вихідним поголів'ям* тварин розуміють його наявність на початок або на кінець відповідного періоду; під *оборотом стада* — рух (надходження і вибуття) тварин протягом відповідного періоду. Виконання плану з обороту стада дає можливість виконати план щодо середньої кількості тварин і вихідного поголів'я на кінець року.

При аналізі валової продукції великої рогатої худоби виділяють такі групи тварин: молочне стадо корів (основна продукція — молоко і приплід телят), молодняк тварин і ті, які поставлені на відгодівлю (приріст живої ваги).

На кількість середньорічного поголів'я тварин по групах впливає виконання плану обороту стада по періодах року. Так, одна тварина, яка надійшла в господарство або у відповідну групу в першому кварталі, в перерахунку на середньорічне поголів'я дорівнює 0,75 голови. Якщо ж вона перебувала у відповідній групі лише протягом одного, наприклад, четвертого кварталу, то це становить лише 0,25 середньорічної голови. Тому для виконання плану щодо поголів'я тварин за відповідний період важливо забезпечувати своєчасне надходження тварин у ту чи іншу виробничу групу і передбачати раціональні строки вибуття тварин з господарства.

Відношенням кількості поголів'я, яке надійшло в стадо корів, до вихідного поголів'я на кінець року визначають *відсоток поновлення молочного стада*.

При аналізі обороту стада великої рогатої худоби важливо визначити показники виходу приплоду телят на 100 корів, а також відсоток яловості корів.

При аналізі поголів'я тварин за даними обороту стада розраховують:

- 1) Виконання плану одержання приплоду;
- 2) виконання плану придбання тварин (як правило, племінних);
- 3) виконання плану переведення тварин із молодших груп у старші;

- 4) виконання плану продажу тварин;
- 5) виконання плану вибракування тварин;
- 6) чисельність тварин, що загинули.

[Повернутися до змісту](#)

4. Аналіз продуктивності тварин.

Продуктивність тварин відображається показниками виходу продукції в розрахунку на одну голову за певний період. До них відносяться: надій молока на одну корову, приріст однієї голови тварин, яйцєносність однієї несучки, настриг вовни з однієї вівці та ін.

Аналіз виконання плану щодо продуктивності тварин полягає, насамперед, у здійсненні оцінки її рівня по господарству в цілому і по його підрозділах, фермах, цехах, групах тварин, що закріплені за окремими працівниками тощо.

Для оцінки досягнутого рівня продуктивності показники слід порівнювати з даними за минулі періоди, середніми за ряд років, по об'єднанню, групі однотипних і передових господарств.

На середньодобовий приріст тварин можуть впливати зміни структури поголів'я тварин з різними рівнями продуктивності на одну голову. Наприклад, середньодобові прирости молодняка великої рогатої худоби, як правило, вдвічі нижчі за привіс тварин на відгодівлі.

При аналізі визначають відхилення в показниках середньодобового приросту за рахунок зміни структури стада за схемою:

загальне відхилення по середньодобовому приросту (г):

у тому числі за рахунок зміни:

- 1) структури стада;
- 2) приросту по групах тварин.

Рівень продуктивності тварин залежить від багатьох факторів, серед яких найважливішими є забезпеченість кормами та їх використання.

Стан годівлі тварин значною мірою обумовлює ефективність використання кормів, яка характеризується затратами кормів в кормових одиницях на одиницю виробленої продукції (молока, приросту). Існує така залежність: з поліпшенням стану годівлі витрата кормів на 1 продукції тваринництва зменшується.

Дана обставина зумовлює необхідні визначення економії (перевитрати) кормів на виробництво певного виду продукції, які розраховуються наступним чином:

$$\Delta Z_k = (K_1 - K_0) \times q_1, \text{ де}$$

ΔZ_k - зміна затрат кормів на виробництво продукції у кормових одиницях;

K_1 і K_0 - витрата кормів на виробництво одиниці окремого виду

продукції (на 1 ц молока чи приросту) відповідно фактична та планова (базисна);

Q_1 - обсяг виробництва певного виду продукції у звітному періоді чи фактично.

[Повернутися до змісту](#)

5. Аналіз економічної ефективності використання виробничого потенціалу тваринництва та резерви її підвищення

Ефективність галузі оцінюють за певними показниками. Зокрема, економічну ефективність оцінюють за такими показниками, як виробництво валової продукції, валового і чистого доходу (прибутку) на 1 голову (умовну) тварин і одиницю витрачених ресурсів та 1 м² виробничої площі; прибуток на 1 ц продукції; рівень рентабельності виробництва продукції тощо.

Таким чином, тільки аналіз ефективності за системою показників дає змогу об'єктивно оцінити віддачу виробничого потенціалу галузі, намітити основні напрями зміни стратегії і її розвитку.

Обґрунтування стратегії розвитку галузі тваринництва передбачає найповніше використання резервів збільшення виробництва продукції і в першу чергу внутрішніх. Ці резерви можна розподілити на дві групи: екстенсивні, що належать до кількості тварин, та інтенсивні, які забезпечують зростання продуктивності. Планове поголів'я можна утримувати лише за наявності належної кормової бази, правильно обладнаних приміщень, в яких дотримано відповідних санітарно-гігієнічних вимог, забезпеченості кадрами, попиту на продукцію та ін. Продуктивність тварин — більш синтетичний показник, який залежить від багатьох чинників, зокрема, якісного складу поголів'я, достатньої і повноцінної годівлі, забезпечення оптимальних умов годівлі, утримання та догляду, впровадження прогресивних форм організації праці і виробництва, недопущення захворювання тварин тощо.

Значним резервом збільшення виробництва продукції тваринництва та підвищення її конкурентоспроможності є якісні параметри. Це поліпшення породно-племінних характеристик тварин; забезпечення збалансованої годівлі; зміцнення матеріально-технічної бази галузі (типові приміщення укомплектовані необхідним обладнанням); поліпшення санітарно-гігієнічних умов утримання тварин і праці персоналу; впровадження прогресивних систем матеріального стимулювання, які б забезпечили заінтересованість у підвищенні якості продукції тощо.

Резервом збільшення виробництва тваринницької продукції є недопущення (скорочення) втрат на всіх етапах її проходження. Для цього необхідно забезпечити галузі відповідним обладнанням (холодильники тощо); створити потужності для зберігання, транспортування і переробки продукції; створити дійовий механізм відповідальності конкретних осіб, які допускають втрати продукції.

[Повернутися до змісту](#)